

Recenzja Leksykon naturalnych surowców leczniczych

Autorami Leksykonu naturalnych surowców leczniczych są prof. nadzw. dr hab. n. farm. Ilona Kaczmarczyk-Sedlak – kierownik Katedry Farmakognozji i Fitochemii Śląskiego Uniwersytetu Medycznego. Specjalista I stopnia z zakresu farmakologii oraz ekspert w dziedzinie molekularnych podstaw działania leków oraz substancji pochodzenia naturalnego i mgr farm. Zbigniew Skotnicki – doktorant Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie w zakresie nauk o mediach. Farmaceuta, praktyk z dwudziestopięcioletnim doświadczeniem zawodowym w bezpośredniej pracy z pacjentami, kierownik apteki specjalizujący się w doradztwie z fitoterapii. Twórca jednej z największych w świecie baz danych, gromadzących informacje o surowcach leczniczych pochodzenia naturalnego, stosowanych we wszystkich systemach medycznych, ich właściwościach leczniczych oraz szczegółowych metodach ich zastosowania w terapii i profilaktyce.

Leksykon jest dziełem 25 lat pracy badawczej jego autorów i składa się z dwóch zasadniczych części. W skład pierwszej części oprócz przedmowy i wprowadzenia wchodzi rozdziały zawierające informacje ogólne na temat przygotowanie preparatów leczniczych z surowców naturalnych, Słownik wybranych terminów medycznych i filozoficznych z zakresu ajurwedy i tradycyjnej medycyny chińskiej (TCM) oraz rozdział pt. zastosowania terapeutyczne surowców naturalnych w wybranych jednostkach chorobowych i objawach a także bibliografia, wykaz skrótów i informacja o autorach.

Cześć druga to zbiór haseł (w postaci monografii) dotyczących podstawowych surowców leczniczych pochodzenia naturalnego, stosowanych w medycynie konwencjonalnej (na potrzeby tego dzieła nazwanej medycyną Zachodu), ajurwedzie i tradycyjnej medycynie chińskiej—część zebranego materiału została właśnie przeniesiona na papier. Wiedzy Zawartej w leksykonie nie zastąpią żadne wyszukiwarki internetowe. Informacje znalezione w Internecie nie zawsze są rzetelne, nie mówiąc o tym, ile czasu należy poświęcić na dotarcie do nich, by wnikliwie przeanalizować całość zagadnienia. *Leksykon* w krótkim czasie umożliwi zapoznanie się z olbrzymią, specjalistyczną wiedzą, czyniąc ją dostępną na wyciągnięcie ręki. *Leksykon* jest pozycją wyjątkową ze względu na zawartość i formę. To prawdopodobnie pierwsze tego typu opracowanie w piśmiennictwie nie tylko polskim, ale i światowym. W skład *Leksykonu* wchodzi monografie opisujące surowce lecznicze pochodzenia roślinnego (zioła w liczbie 793 pozyskiwanych z prawie 900 gatunków roślin), zwierzęcego (23) i mineralnego (12). Obecne na rynku wydawniczym współczesne opracowania ograniczają się tylko do roślin leczniczych, ewentualnie dotyczą produktów pszczelarskich.

Każda monografia obejmuje podstawowe informacje o danym surowcu opisane z punktu widzenia medycyny Zachodu (MZ), ajurwedy i tradycyjnej medycyny chińskiej (TCM). Do tej pory nie pojawiło się na świecie dzieło, które łączyłoby wiedzę na ten temat, gromadzoną w ciągu wieków przez wymienione, najważniejsze systemy medyczne świata.

Leksykon zawiera dodatkowo o *Słownik wybranych terminów medycznych i filozoficznych z zakresu ajurwedy i TCM*, zawierający krótkie, autorskie i uproszczone definicje przygotowane pod kątem możliwości ich przełożenia na terminologię bliższą zachodniemu sposobowi myślenia. Zamieszczono również w *Leksykonie* rozdział *Zastosowania terapeutyczne surowców naturalnych w wybranych jednostkach chorobowych i objawach*, podzielony na 12 podrozdziałów. W każdym z nich choroby i objawy ułożono w porządku alfabetycznym i uzupełniono licznymi odsyłaczami, a pod nazwą choroby wymieniono nazwy gatunkowe roślin,

zwierząt lub nazwę minerału, będących źródłem danego surowca leczniczego. W *Leksykonie* zamieszczono również *Indeks* zapewniający łatwe wyszukiwanie, a także rozdział *Przygotowanie preparatów leczniczych z surowców naturalnych w warunkach domowych*, czyli propozycje i jednocześnie instrukcje praktycznego postępowania z preparatami. W *Leksykonie* znajdują się wszystkie surowce umieszczone w polskich farmakopeach II- XI, a surowce z farmakopei indyjskiej API i chińskiej PPRC wybrano te, które pojawiają się w składzie suplementów diety a także są dostępne w sklepach zielarskich i internetowych. Hasła ułożono alfabetycznie wg nazw łacińskich gatunków roślin i zwierząt oraz nazw pierwiastków dla minerałów. Drugim tytułem hasła jest POLSKA obowiązująca nazwa surowca, a pod nią nazwy łacińskie ze skrótem/symbolem farmakopei. W części hasła STATUS znów podkreślono ten fakt wskazując na kraje w porządku UE, Polska, Chiny, Indie itd. oczywiście gdy dotyczy. Istotność tego, że surowiec jest w farmakopei farmaceutycznej tłumaczyć nie trzeba. Część SYSTEM pozwala zorientować się i uświadomić sobie, że wiele znanych nam ziół takich jak mniszek lekarski - korzeń i ziele, owoc głogu, pokrzywa - liść lukrecja -korzeń, nasiona konopi siewnych i olej konopny, miód, gips mineralny, masło, i wiele innych było i jest stosowane tak w medycynie zachodniej jak i medycynach orientalnych od najdawniejszych czasów. W części WŁAŚCIWOŚCI przedstawiono cechy specyficzne, których brak w medycynie zachodniej (a kiedyś były!) i informują o specyficznym wpływie surowca na organizm człowieka widziany z innej niż nasza perspektywy. Jest to swego rodzaju podsumowanie właściwości leczniczych, aby je zrozumieć trzeba nieco głębiej zapoznać się z tymi systemami.

W ostatnich latach na całym świecie ogromnie wzrosło zainteresowanie leczniczymi produktami pochodzenia naturalnego i według danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) około 80% ludzi stosuje ziołolecznictwo jako element leczenia i prewencji chorób. Obecnie, wśród pacjentów świadomych i dbających o zdrowie jest moda na Orient, – obowiązkiem szczególnie aptekarzy jest dostarczyć pacjentom zweryfikowanej, sprawdzonej i opartej na źródłach oficjalnych (farmakopea) wiedzy, a przynajmniej informacji. Warty podkreślenia jest fakt, że w obszarze ajurwedy i TCM z medycyny tradycyjnej czynnie korzysta więcej ludzi niż mieszka w całej Europie, a kontakt z nią ma prawie 10 razy więcej ludzi niż mieszkańców naszego starego kontynentu. *Leksykon* ma w zamyśle autorów służyć każdemu poprzez uporządkowanie informacji w częściach DZIAŁANIE i ZASTOSOWANIE oraz dać praktyczne wskazówki co do prawidłowego, skutecznego i bezpiecznego stosowania na podstawie DAWKOWANIA. Ta informacja ma też znaczenie w ocenie przydatności i aktywności preparatów handlowych (głównie suplementy).

Leksykon jest źródłem rzetelnej wiedzy o naturalnych surowcach leczniczych przedstawionej czytelnikowi w sposób skondensowany, bez zbędnych opisów, nieprzydatnych w codziennej praktyce. Wiedza zawarta w *Leksykonie* stanowi odpowiedź na internetowy chaos informacyjny i *Leksykon* wypełnia lukę wydawniczą, dając czytelnikom możliwość weryfikacji informacji znajdujących się w ulotkach preparatów leczniczych, suplementów diety oraz informacji znajdujących się w Internecie. Informacje zawarte w *Leksykonie* ułatwiają szybkie ustalenie zastosowania danego surowca nie tylko w MZ, lecz także w ajurwedzie i TCM, co daje również możliwość porównania wiedzy na temat zastosowania surowca uznawanego za cenny przez te systemy medyczne. *Można powiedzieć, że Leksykon jest przeznaczony dla każdego, ale szczególnie jest on skierowany do lekarzy farmaceutów, studentów kierunków medycznych i farmaceutycznych oraz producentów i pracowników branży zielarskiej, kosmetycznej, suplementów diety czy spożywczej, jak i do samych pacjentów,*

zainteresowanych profilaktyką i leczeniem chorób. Przekazuję wielkie słowa uznania dla autorów Leksykonu, którzy włożyli wiele pracy i pasji w to, by książka, którą otrzymuje Czytelnik, była napisana możliwie jasnym, prostym i zrozumiałym językiem, służyła w każdej sytuacji, tak pogłębieniu wiedzy, jak i zaspokojeniu ciekawości oraz zainspirowaniu do pogłębiania dalszej wiedzy o naturalnych surowcach leczniczych.